

Eierstyring og selskapsledelse

Sparebanken Sør

2018

Versjon	Dato	Dokumenteier	Status	Godkjenning	Beslutning
01	12.06.2014	Direktør Konsernstab	Vedtatt	19.06.2014	Styret
02	18.08.2014	Direktør Konsernstab	Vedtatt	24.09.2015	Styret
03	24.02.2016	Direktør Konsernstab	Vedtatt	03.03.2016	Styret
04	06.02.2017	Direktør Konsernstab	Vedtatt	06.03.2017	Styret
05	01.02.2017	Direktør Konsernstab	Vedtatt	27.02.2018	Styret

Eierstyring og selskapsledelse

Sparebanken Sør er et uavhengig og selvstendig finanskonsern med hovedvirksomhet innenfor bank, verdipapirer og eiendomsmegling i Agderfylkene og Telemark. Banken etablerte seg også i Rogaland i 2017.

Konsernet Sparebanken Sør består, i tillegg til morselskapet Sparebanken Sør, av følgende selskaper:

Konsemselskaper

TUSEN KRONER	Type virksomhet	Forretningskontor	Eierandel	MORBANK 31.12.2017	
				Aksjekapital	Bokført verdi
Sparebanken Sør Boligkreditt AS	Kredittforetak	Kristiansand	100%	525.000	1.245.695
Sørmeglere Holding AS	Eiendomsmegling	Kristiansand	91%	5.728	6.983
AS Eiendomsvekst	Eiendomsforvaltning	Arendal	100%	3.000	2.935
Prosjektutvikling AS	Eiendomsforvaltning	Arendal	100%	100	-
Transitt Eiendom AS	Eiendomsforvaltning	Kristiansand	100%	100	100
Sum					1.255.713

Hovedkontoret og forretningsadressen er i Kristiansand. Hovedkontor for personmarkedsavdelingen og deler av fellesfunksjoner er lokalisert i Arendal. Bankens organisasjonsnummer er 937 894 538.

Denne redegjørelsen tar utgangspunkt i NUES (Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse) og Oslo Børs' krav om å følge eller forklare avvik fra denne.

Selskapets intensjon med dette dokumentet er:

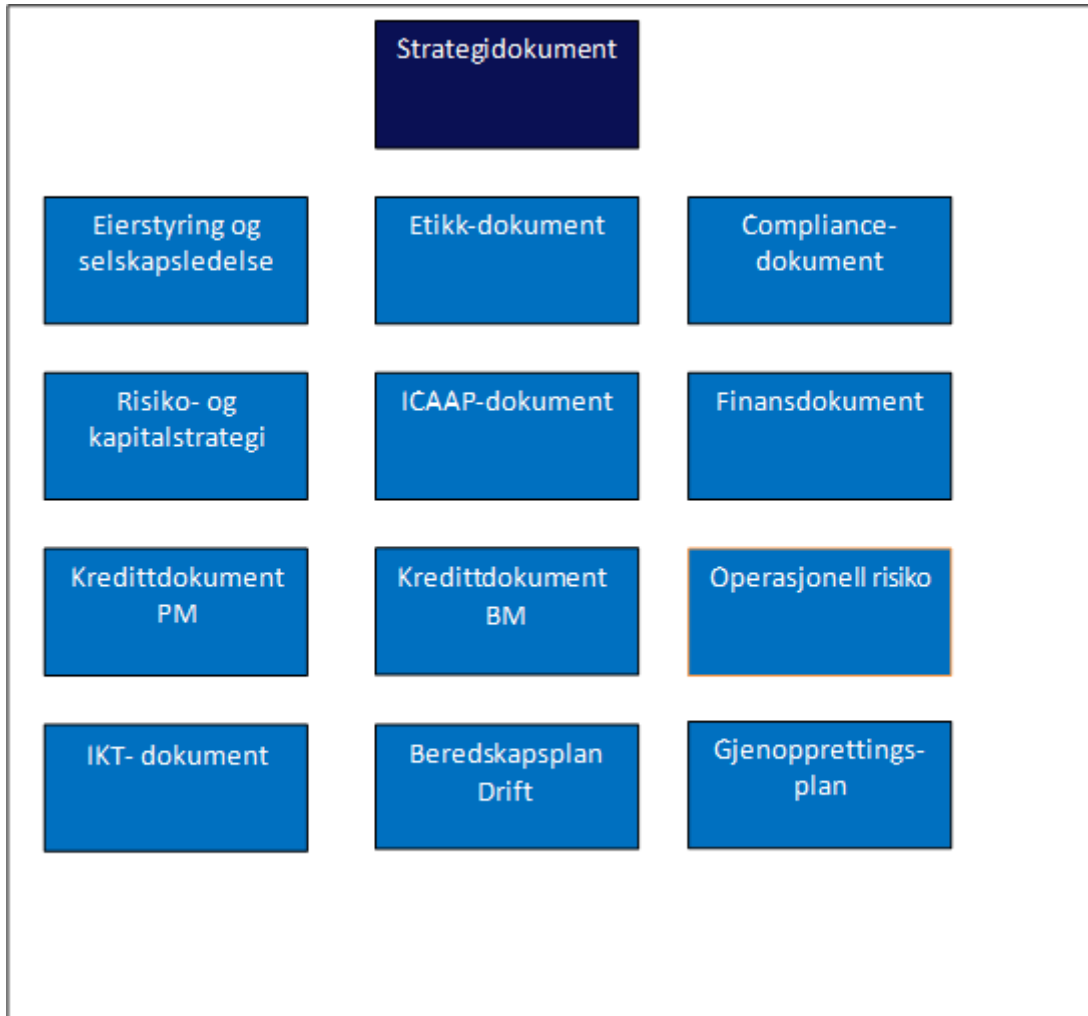
- Klargjøre rollefordelingen mellom bankens styrende organer og daglig ledelse
- Optimalisere selskapets verdier i et langsiktig perspektiv
- Lik og sikker tilgang til pålitelig og tidsriktig informasjon om selskapets virksomhet
- Lik behandling av egenkapitalbeviserne

Prinsippene for eierstyring og selskapsledelse er konkretisert i bankens vedtekter, strategier, styreinstruks, instruks for styreleder og adm. direktør, rammeverk for styring og kontroll, etiske retningslinjer og rutiner for egenhandel.

Forholdet til bankens øvrige styringsdokumenter

Bankens Strategidokument angir de overordnede planene for konsernet, og for å utfylle helheten i konsernets styringsdokumenter skal det være en tett sammenheng mellom et overordnet strategidokument og de utfyllende og mer detaljerte styringsdokumentene.

Struktur for de ulike styringsdokumentene fremgår under.

For enkelte styringsdokumenter foreligger det i tillegg utfyllende dokumenter som vedtas av administrasjonen. For å sikre at de ulike styringsdokumentene samsvarer med konsernets målsettinger skal styringsdokumentene revideres og vedlikeholdes jevnlig, og normalt foretas en revisjon i løpet av en 12 måneders periode med beslutning av relevant instans.

For operasjonalisering av bankens strategiske målsettinger, skal det utarbeides detaljerte årlige handlingsplaner som også relateres til de kritiske suksessfaktorer som inngår i strategidokumentet.

Dokumenteier er ansvarlig for løpende vedlikehold, herunder fremme forslag til endringer og sørge for at disse blir behandlet i henhold til bankens rutiner. Dokumenteier er ansvarlig for å implementere styringsdokumentene i organisasjonen.

Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Verdigrunnlag

Verdigrunnlag og retningslinjer for etikk og samfunnsansvar har stor betydning for omverdenens vurdering av banken. Det er enda viktigere at handlinger som selskapet og hver enkelt ansatt gjør, oppleves som at verdigrunnlag og retningslinjer etterleves.

Samfunnsansvar

Sparebanken Sør ønsker å være en ansvarlig og entusiastisk bidragsyter til samfunnet. Bankens forretningsmål kan ikke nås uten at man handler i forståelse med det samfunnet banken er en del av.

Ved å være en samfunnsbyggende aktør, bidrar Sparebanken Sør til en bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling gjennom å skape verdier for landsdelen. Banken støtter også prosjekter innenfor kultur, idrett og andre områder som bidrar positivt i lokalsamfunnet der banken har kontorer. I tillegg til tradisjonell sponsing av lag og foreninger, viderefører banken den sterke tradisjonen med å gi pengegaver til allmennyttige formål i egenskap av å være en selvstendig sparebank.

Etiske retningslinjer

Styret i Sparebanken Sør har vedtatt eget [Etikkdokument](#).

Som basis for sin virksomhet, skal banken legge til grunn strenge krav til redelighet og god forretningsetikk. Banken forventer derfor at ansatte skal ha høy grad av integritet, og holdninger i samsvar med bankens etiske retningslinjer.

Bankens etiske retningslinjer omfatter så vel tillitsmenn som ansatte, og gir føringer knyttet til kundepleie, gaver, taushetsplikt, deltakelse i annen næringsvirksomhet og transaksjoner med nærstående. Retningslinjene omfatter også informasjonsplikt for ansatte ved brudd på interne retningslinjer, lover og forskrifter. Fremgangsmåte for hvordan slik informasjon/varsling skal gis, er nærmere beskrevet.

Det er et mål at rådgivere i Sparebanken Sør skal være autorisert. Gjennom autorisasjonen er den enkelte testet både i teori og praktisk kunnskap om etikk og dilemmaer. Det er bankens intensjon at de etiske retningslinjer skal gjennomgås av leder med alle ansatte minimum en gang per år.

Tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering

Sparebanken Sør er underlagt myndighetenes antihvitvaskingsregelverk som skal bidra til å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering. I dette inngår både et automatisk varslingsystem av mistenkelige transaksjoner og et ansvar for hver enkelt ansatt til å innrapportere enkeltsaker eller eventuelt gjennomføre forsterket kundekontroll. Banken har rutiner for dette og gjennomfører kontinuerlig opplæring av ansatte, spesielt i kundeoposisjon.

Miljømessige forhold

Sparebanken Sør tar hensyn til klimautfordringene. Det å verne om miljøet blir stadig viktigere, og banken ønsker å gjøre sitt for å bidra.

Sparebanken Sør har definert arbeid med intern miljøeffektivitet som et prioritert område innen bankens klimaarbeid.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Virksomheten

Sparebanken Sør har til formål å fremme sparing ved å ta i mot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere og å forvalte på en trygg måte de midler den rår over, i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker.

Sparebanken Sør kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester, samt tilby investeringstjenester i samsvar med de til enhver tid gjeldende regler.

[Se vedtektene på bankens hjemmeside www.sor.no.](http://www.sor.no)

Mål og hovedstrategier

Sparebanken Sør har en strategi for høy verdiskaping for å skape vekst og utvikling i landsdelen - herunder bidra med gode råd, nærhet til markedet, ledende regional markedsposisjon, lokal beslutningskraft, konkurransedyktige produkter, motiverte medarbeidere og kostnadseffektive prosesser. Det er et mål å skape et finansielt senter i landsdelen med løfteevne, risikospredning, konkurransekraft og lønnsomhet.

Bankens strategiske posisjon skal nås gjennom kundeorientering, basert på relasjonsbygging, kompetanse, finansiell rådgivning og kryss-salg, og på den måten bygge omdømme, sikre lønnsomhet og skape lojale kunder.

Sparebanken Sør har Agder og Telemark som sitt hovedmarkedsområde. I tillegg skal banken styrke sin posisjon i KNIF-segmentet (Kristen-Norges Interessefellesskap), både innen PM og

BM. Ekspansjonen innen KNIF gir vekstmuligheter og risikospredning. Veksten skal være kontrollert og basert på lønnsomhet og lav risiko.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Selskapskapital og utbytte

Selskapskapital

Sparebanken Sørs kapital er sammensatt ut fra flere hensyn. De viktigste er konsernets størrelse, et stabilt marked for langsiktig finansiering og bankens målsettinger i et langsiktig strategisk perspektiv. Gjennom årlig evaluering av styring og kontroll, herunder kapitalbehovsvurderinger (ICAAP), har konsernet sterk fokus på at kapitalen er tilpasset mål, strategier og risikoprofil. Kapitalsituasjonen følges kontinuerlig gjennom året med interne beregninger og rapporteringer.

Utbytte

Den risikojusterte avkastningen forutsettes å være høy og konkurransedyktig i markedet. Egenkapitalbeviserens matematiske andel av resultatet fordeles mellom kontantutbytte og utjevningsfond.

Bankens egenkapitalutvikling, soliditet, likviditetssituasjon og markedsmessige tilpasning vektlegges for kontantutbyttets størrelse og andel av resultatet.

Styrefullmakter

Bankens vedtekter har ikke bestemmelser om kjøp av egne egenkapitalbevis. Vedtak om dette må behandles og vedtas i forstanderskapet, som kan gi fullmakt til styret. Slike vedtak/fullmakter bygger ellers på Finansforetaksloven og prinsippene i Allmennaksjeloven.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående

Banken legger stor vekt på åpenhet i forhold til både de som skaffer banken egenkapital og finansiering, og de som har relasjoner til banken på annen måte.

Sparebanken Sør har en egenkapitalbevisklasse og alle egenkapitalbevisiere likebehandles. Banken forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for en sparebank med noterte egenkapitalbevis. Eksisterende egenkapitalbevis har fortrinnsrett ved egenkapitalforhøyelser, med mindre

særskilte forhold tilsier at dette fravikes. Fravikelse vil i så fall bli begrunnet, og begrunnelsen vil bli offentliggjort i børsmelding.

I de tilfeller der banken har transaksjoner i egne egenkapitalbevis, foretas disse på børs.

Dersom det skulle forekomme ikke uvesentlige transaksjoner mellom Sparebanken Sør-konsernet og egenkapitalbevisiere, styremedlemmer, ledende ansatte eller nærstående av disse, skal styret sørge for at det foreligger verdivurdering fra uavhengig tredjepart.

Banken er bundet av Børsens regler for rapportering av finansiell og annen informasjon til markedet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Fri omsettelighet

Sparebanken Sørs egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs, og er fritt omsettelige.

Eneste begrensning er lovmessige krav som for tiden fastsetter at erverv av kvalifisert andel av eierandelskapitalen, på 10 prosent eller mer, krever samtykke fra Finansdepartementet.

Børsnoteringen sikrer at banken forholder seg til de markedsvilkår som til enhver tid gjelder i egenkapitalmarkedet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Forstanderskapet

En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon og styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene skiller seg fra aksjeselskaper i forhold til hvilke organer en sparebank skal ha. Bankens styringsstruktur og sammensetningen av styrende organer vurderes å ligge innenfor anbefalingens formulering «så langt den passer, for sparebanker med noterte egenkapitalbevis».

Bankens øverste organ er forstanderskapet, som skal se til at banken virker etter sitt formål i samsvar med lover, vedtekter og egne vedtak.

Forstanderskapet består av 28 medlemmer. 12 representanter fra kundene, 3 representanter fra det offentlige, 6 representanter fra egenkapitalbevisiere og 7 representanter fra de ansatte. Det er vedtatt ordninger som sikrer en geografisk spredning i representasjonen fra bankens markedsområder.

Innkalling til forstanderskapets møter sendes ut med minst 21 dagers varsel. Forstanderskapet treffer ikke beslutninger i andre saker enn dem som er angitt i innkallingen.

Styret og revisor møter i forstanderskapet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Valgkomiteer

I h.h.t. bankens vedtekter velges 4 valgkomiteer:

- Forstanderskapets valgkomite skal forberede valgene i forstanderskapet. Valgkomiteen på 8 medlemmer velges blant forstanderskapets medlemmer og skal ha representanter fra alle grupperinger som er representert i forstanderskapet.
- Kundevalgkomiteen skal forberede valg av kundevalgte representanter til forstanderskapet. Valgkomiteen på 4 medlemmer velges av de kundevalgte medlemmer av forstanderskapet.
- Valgkomiteen for egenkapitalbeviserne skal forberede valg av representanter fra egenkapitalbeviserne til forstanderskapet. Valgkomiteen på 4 medlemmer velges av de egenkapitalbevisvalgte medlemmer av forstanderskapet.
- Valgkomiteen for ansatte skal forberede valg av ansattvalgte representanter til forstanderskapet. Valgkomiteen består av 6 medlemmer hvorav 4 er utnevnt fra de ansatte og 2 fra ledelsen.

Oversikt over [de ulike valgkomiteer finnes på bankens hjemmeside www.sor.no](http://www.sor.no).

Valgkomiteenes arbeid

Forstanderskapets valgkomite forbereder valg av leder og nestleder i forstanderskapet, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til styret eksklusive de ansattes representanter. Likeså valg av leder, medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen.

Forstanderskapets, kundevalgtes, egenkapitalbevisvalgtes og ansattes valgkomiteers innstillinger, skal begrunnes.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Styret, sammensetning og uavhengighet

Styrets sammensetning fremgår av vedtektene § 4-1.

Fra og med 2016 vil styret bestå av 7-8 medlemmer, hvorav minst to fra Vest-Agder, minst to fra Aust-Agder og minst ett fra Telemark, samt to medlemmer valgt blant de ansatte. Forstanderskapet valgte i mars 2016 et styre på 8 medlemmer.

Det er vedtatt at representasjonen fra tidligere Sparebanken Sør og Sparebanken Pluss skal være balansert frem til 31. desember 2019.

Styremedlemmene velges for 2 år.

Sammensetningen av styret er basert på kompetanse, kapasitet, mangfold, og i henhold til bankens vedtekter med hensyn til geografisk fordeling.

Styrets uavhengighet

Ingen i bankens daglige ledelse er medlem av styret.

Styremedlemmers uavhengighet

Alle forstanderskapsvalgte styremedlemmer er uavhengig av ledende ansatte. Styremedlemmene er også uavhengige av vesentlige forretningsforbindelser.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Styrets arbeid

Styret leder bankens virksomhet og styrearbeidet følger en fastsatt årsplan og styreinstruks. Styret er ansvarlig for at de midler banken rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret skal sørge for en tilfredsstillende organisering av bankens virksomhet, holde seg orientert om bankens økonomiske stilling og påse at dens virksomhet, regnskapsføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelsen og bankens virksomhet for øvrig.

Styret skal påse at banken har gode styrings- og kontrollsystemer for oppfyllelse av de bestemmelser som gjelder for virksomheten.

Styret gjennomfører årlig en egenvurdering.

Revisjonsutvalg

Revisjonsutvalget har egen instruks vedtatt av styret. Utvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret for å styrke arbeidet med finansiell rapportering og

internkontroll. Minst ett av medlemmene skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner (formal- eller realkompetanse) innen regnskap og revisjon.

Revisjonsutvalget forbereder styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, overvåker systemene for intern kontroll og risikostyring, har løpende kontakt med bankens valgte revisor, samt vurderer og overvåker revisors uavhengighet.

Styret velger 4 medlemmer til utvalget blant styrets medlemmer. Styreleder er valgt til leder av revisjonsutvalget.

Flertallet i utvalget er i henhold til NUES anbefaling uavhengige av virksomheten.

Risikoutvalg

Risikoutvalget har egen instruks vedtatt av styret. Risikoutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret og skal bidra til at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Risikoutvalget skal overvåke den samlede risiko og vurdere om konsernets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfanget av virksomheten.

Styret velger 4 medlemmer til utvalget blant styrets medlemmer. Styreleder er valgt til leder av risikoutvalget.

Flertallet i utvalget er i henhold til NUES anbefaling uavhengige av virksomheten.

Godtgjørelsesutvalg

Godtgjørelsesutvalget har egen instruks vedtatt av styret. Utvalget skal bidra til å sikre at det er samsvar mellom bankens godtgjørelsesordninger, overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser.

Utvalget forbereder alle saker om godtgjørelsesordninger for styret. Utvalget skal støtte styrets arbeid med å fastsette og sørge for at banken til enhver tid har og praktiserer retningslinjer og rammer for godtgjørelsesordninger.

Banken har opprettet godtgjørelsesutvalg bestående av 5 styremedlemmer, hvorav 1 medlem er ansattrepresentant. Styreleder er valgt til leder av godtgjørelsesutvalget.

Flertallet i utvalget er i henhold til NUES anbefaling uavhengige av virksomheten.

Risikostyring og internkontroll

Banken har etablert egen divisjon for risikostyring. I henhold til lov og forskrift, samt internt vedtatte styrings-, kontroll- og rapporteringsrutiner er det klar ansvarsdeling mellom ulike organer i banken. Sentrale organer er forstanderskap, styret, ekstern revisjon, internrevisjon og konsernledelse.

Internrevisjon

Bankens internrevisor er underlagt styret og avgir årlig en rapport til styret om gjennomførte revisjonsprosjekter. Internrevisor skal på vegne av styret påse at det er etablert og gjennomført en tilstrekkelig og effektiv intern kontroll og risikostyring. Det er utarbeidet egen instruks for intern revisjonssjef. Styret godkjenner hvert år internrevisjonens årsplan og ressursbehov. Intern revisor kan delta som observatør i styrets møter.

Internkontroll

Banken har fastsatt retningslinjer og rutiner for gjennomføring av internkontroll basert på COSO-modellen¹. COSO-modellen er en internasjonal standard for helhetlig risikostyring og er i stor grad benyttet innen finans. Ansvar for den praktiske gjennomføringen av konsernets internkontroll-prosess er tillagt divisjon Risikostyring, organisert uavhengig av forretningsenhetene.

Compliance

Banken er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter, og har etablert egen compliance funksjon som en del av divisjon Risikostyring, organisert uavhengig av forretningsenhetene.

Risikostyring og kapitaldekning

God risiko- og kapitalstyring står sentralt i Sparebanken Sørs langsiktige verdiskaping. Bankens overordnede mål følger av det strategiske forretningsgrunnlaget. Avkastningsmålet er styrende for bankens aktiviteter og konkretisering av delmål. Fokus settes på å sikre bankens kortsiktige og langsiktige konkurransevne. Sparebanken Sørs markeds- og forretningsmessige mål balanseres mot bankens risikoevne og -vilje. Risiko- og kapitalvurderinger er en integrert del av bankens strategiske og forretningsmessige prosesser.

Styret har vedtatt retningslinjer for bankens kapitalvurdering. Det gjennomføres årlig en prosess knyttet til bankens risiko og kapitalbehov (ICAAP). Styret påser dermed at banken har kapital som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og bankens virksomhet, og sørger for at banken er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav. ICAAP-prosessen bygger på krav fastsatt av myndighetene, samt bankens egne vurderinger.

Banken er underlagt Finanstilsynets regler for "Minstekrav til kapitaldekning og regler om store engasjementer med enkeltkunder i forhold til ansvarlig kapital".

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Godtgjørelse til styret

Styrehonorarene fastsettes av forstanderskapet etter innstilling fra valgkomiteen. Honorarenes størrelse reflekterer styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Medlemmer av styrets underutvalg, med unntak av de ansattvalgte, mottar særskilt godtgjøring.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Godtgjørelse til ledende ansatte

Godtgjørelse til administrerende direktør og intern revisjonssjef fastsettes av styret, etter forslag fra Godtgjørelsesutvalget. Godtgjørelse til direktører i konsernledelsen fastsettes av administrerende direktør i samråd med Godtgjørelsesutvalget. Ingen av direktørene har resultatbasert avlønning utover å delta i bankens ordinære bonusprogram som omfatter alle ansatte i banken. Intern revisjonssjef har ikke resultatbasert avlønning og deltar heller ikke i bankens ordinære bonusprogram.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Informasjon og kommunikasjon

Banken skal ha en åpen og aktiv dialog med alle interessenter. Det er bankens intensjon at kunder, egenkapitalbeveiere, långivere (finansmarkedsaktører) og offentlige myndigheter skal ha samtidig tilgang til korrekt, tydelig, relevant og utfyllende informasjon om bankens strategier og finansielle mål, økonomiske utvikling og finansielle stilling.

Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise børs- og pressemeldinger, eget Investor Relations-område på bankens hjemmeside samt regnskapsrapporter.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Selskapsovertakelse

Sparebanken Sør er en selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp. Eierstrukturen er lovregulert, og ingen kan eie mer enn ti prosent av bankens eierandelskapital. Ved erverv utover dette må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet.

Sparebankstiftelsen Sparebanken Sør har en eierandel på 51 prosent av egenkapitalbevisene i den fusjonerte banken.

Lovpålagte eierbegrensninger antas å ligge innenfor anbefalingens formulering «så langt den passer, for sparebanker med noterte egenkapitalbevis».

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Ekstern revisor

Ekstern revisor velges av forstanderskapet og avgir årlig revisjonsberetning i forbindelse med behandlingen av årsregnskapet. Ekstern revisor deltar i styremøtet som behandler endelig årsregnskap. Ellers deltar ekstern revisor i Revisjonsutvalgets møter og har ett årlig møte med styret uten at administrasjonen er til stede. Ekstern revisors godtgjørelse behandles i forstanderskapet når årsregnskapet behandles. Forholdet til ekstern revisor er dessuten regulert i et eget engasjementsbrev, som blant annet omhandler partenes ansvar.

Revisjonsutvalget skal overvåke revisors uavhengighet, herunder hvilke eventuelle andre tjenester som er levert av revisor.

Avvik fra anbefalingen: Ingen